



Ukrainian
Jewish
Encounter

Українсько
Єврейська
Зустріч

Василь Махно

Просвітлення і прозріння

(Уривок з його останнього роману, який ще не публікувався)

Передруковано з дозволу автора.

Плавба з Трієста до Александрії тривала приблизно чотири доби. Після дванадцятьох років життя в Німеччині до Палестини плыв інший Шмуель Йозеф. Він не сумнівається, що чутки про його прибуття до Єрусалиму вже долетіли телеграфом до редакторів тамтешніх газет і вони помістять про цю подію статейки. До того ж, свято був переконаний, що його книжки, написані й видані протягом цих років, зберігаються в єрусалимських чи яффських домах. У єрусалимських – по них шурхотить пісок, принесений з пустелі Неґев, а у яффських – видання, зволожені морським повітрям, сушать на підвіконнях як білизну.

Тоді, коли вперше виїхав з бучацьких дощів, потрапивши до Трієста, то уявляв палестинську землю виключно з книжок.

Тепер – коли він сяде в нічний потяг з Каїру до Єрусалиму, минаючи станційки й арабські поселення, пригадається йому єврейський квартал у Яффо і строката єрусалимська вуличка, переповнена бречками і пішим людом.

Тоді – він скрутив своїм віршам хрусткі шиї, як це робилося з жертвними голубами.

Тепер – з дощів, що підгодовували Стрипу, атласного яффського неба, лейпцігських крамниць, кашлю від тютюнового диму, запаху Естериного тіла мережив своє письмо, приправивши містичними уявленнями про світ і Творця.

Тоді – з невеликою валізочкою, придбаною в бучацькій крамниці, яку ледь не поцупили біля портових кас, - у каюті третього класу з кількома ровесниками, долаючи Адріатичне, Йоніське та Середноземне моря, досягав думкою до яффського порту швидше, аніж протяжні вітри.

Тепер – в думках повертався до згарища в Бад Гомбурзі, до своїх рукописів і книжок, протухлих чадним газом, запах яких зник тільки після проливних дощів, але не вивітрився з його пам'яті.

Прибувши до Александрії, зовсім непримітний подорожуючий переїде до Каїра, а звідти - нічним потягом помчить палестинською залізницею, прокладеною спочатку османською адміністрацією й добудованою Єгипетським експедиційним військом, зійде на єрусалимському двірці й знайде перше помешкання в Західному Єрусалимі.

Про приїзд Агнона до Єрусалиму сповістили, але головні статті місцевої преси були присвячені війні за електрофікацію. Випускник Петербурзької політехніки Пінхас Рутенберг вирішив збудувати першу електростанцію і освітлити Єрусалим, Хайфу, Яффо і невелике селище яким був на той час Тель-Авів. На початку століття дещо в Єрусалимі живилося від встановлених генераторів – лікарня, Домініканський інститут, палестинська аптека, але до повної електрофікації було ще далеко. Великі плани будівництва електростанції та закладення в Єрусалимі трамвайної лінії обговорювалися, й Рутенберг нагодився вчасно, але не все йшло гладко, якби кому не здавалося. Навіть, маючи на заснування Палестинської електричної компанії кошти від Ротшильдів, за дозволом потрібно було звертатися у міністерство колоній Британської імперії. А тут ще у Рутенберга з'явився точно, як в поганій песі, антигерой якийсь грецький підприємець Еврепідіс Мавроматіс. Тому грекові дісталася, видана ще в чотирнадцятому році, концесія на постачання води, електроенергії та будівництва трамвайної колії.

Почалися суди, і поки відбувалися переслуховування, Рутенберг вирішив спробувати електрофікувати Яффо, куди Мавроматіс доступу не мав, бо володів тільки правом на Єрусалим. Справу, щиро кажучи, утруднювала спроба порозумітися з магістратом. Там засідали виключно араби - мусульмани і християни, які однаково не хотіли віддати сіоністам електрофікацію, підозрюючи у тих приховані підступні наміри. Спочатку компанія електрофікувала Тель-Авів. Мешканці Яффо могли спостерігати освітлені тель-авівські вулиці з висоти свого пагорба, що височів над затокою, уздовж якої велася забудова. Вночі вуличні ліхтарі та поодинокі світло в будинках нагадували час досягання помаранчі.

Тоді, після першої категоричної відмови, Рутенберг запропонував створити комісію з трьох осіб, до якої б увійшли араб-мусульманин, араб-християнин і єврей. Далі комісії справа не пішла. Але торгівці, серед яких було чимало арабів, оцінили перевагу торгівлі при світлі, то ж декотрі з них підключилися до пропонованих Рутенбергом компанією генераторів. І хоча на стінах ще висіли листівки, в яких закликали до бойкоту електрофікації, все ж магістрат погодився. А щоби це не виглядало в арабських очах на відступництво, то зіслалися на часті нічні грабунки та відсутність, на час прийняття рішення, мера. Мовляв, виконуючий обов'язки мера, не розібравшись – дозволив.

У першому ж листі, написаному три дні опісля прибуття, й заадресованому на кенінгсбергську адресу на ім'я Естер Чачкес, Агнон, піддавшись емоціям розлуки, відсутності жіночого тіла та голосів дітей, напише стільки теплих слів дружині й накреслить неймовірні плани їхнього майбуття та так, що Естер, прочитуючи між рядками чоловічу тугу, негайно захоче збиратися в дорогу. Їхнє листування, як і розлука, щоправда, розтягнуться на рік. У тисяча дев'ятсот двадцять п'ятому році вони домовляться про Естерин з дітьми переїзд. Як для кожного подружжя час розлуки накладає свій відбиток, псуючи непорозумінням листовну розмову на віддалі, так само Чачкеси від перших листів, перемежованих солодкими і сповненими любові словами, перейшли з часом на з'ясування стосунків та взаємних докорів.

Отож, він стояв, вийшовши з потяга, перед двірцем, не знаючи де прихилити голову, але наближався вечір й прибулець подався до готелю «Warszawski».